

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

WIE ZAAIT...DIE MAAIT

eenakter

door

Edward de Ruyscher

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2016
Nr. 2145

PERSONAGES

3 dames - 4 heren

PETER, de aflijvige
MIEKE, zijn vrouw
HARRY, de dokter
SAM, de vriend
SANDRA, de vriendin
DESIRE, de begrafenisondernemer
MARTHA, zijn vrouw

Er kan eveneens abstractie gemaakt worden van het element leeftijd.

DECOR

Het speelplan is in drie opgedeeld.

Midden, eventueel met niveauverschil, een lijkbaar met kist, getooid met een bloemstuk. Voor de lijkbaar een wijwatervat met kwispel.

Rechts-voor een bureau met twee stoelen voor en één achter.

Links-voor een gewone tafel met twee stoelen.

Het spel situeert zich telkens op één van de drie delen van het speelplan.

Gebruik van black-out.

Er wordt abstractie gemaakt van het element tijd.

(We vertrekken vanuit black-out. Aan de tafel links voor zitten DESIRE en MARTHA te ontbijten. Désiré heeft reeds zijn ceremoniehemd aangetrokken. Hij leest de krant.)

MARTHA : Désiré, staat de vuilbak buiten ?

DESIRE : *(reageert amper, leest verder)* Mmmm...

MARTHA : Désiré, staat de vuilbak buiten?!

DESIRE : Martha, alsjeblief. Ik ben bezig.

MARTHA : Vorige week zijt ge hem ook al vergeten buiten te zetten. En pas op voor uw hemd. Koffieplekken gaan er niet gemakkelijk uit... Désiré!

DESIRE : Ja, Martha, wat is't?

MARTHA : Dat ge moet opletten voor koffieplekken. Ik ben niet zinnens om nu nog een hemd te strijken. En staat de vuilbak buiten?

DESIRE : *(legt zijn krant neer)* Ik heb het altijd gezegd, hé. We hadden ons toch in... *(naburige gemeente)* moeten vestigen. Snelders heeft er deze week zeven! Weet ge wat dat betekent? Zeven!

MARTHA : Ja, wijt het maar aan mij. Ik kan er ook niet aan doen dat de mensen hier langer leven. En daarbij, iedereen moet toch sterven en er woont hier even veel volk dan in ... *(naburige gemeente)*

DESIRE : Het grote verschil is, Martha, dat de kunst van de stiel er in bestaat dat ge u moet vestigen op een plaats waar de leeftijds piramide zo is opgebouwd dat het statistisch relevant is om aan te nemen dat er een maximaal sterftcijfer zal zijn gedurende ons professioneel leven, en niet als wij ook al lang dood zijn.

MARTHA : Amaai, professor Désiré. Moest ge nu ook nog de helft begrijpen van wat ge vertelt, dan stond de vuilbak al lang buiten.

DESIRE : Gij begrijpt er geen fluit van, en dat is nog veel erger dan de vuilbak.

MARTHA : Zozo, gij verwijt mij voor vuilbak!

DESIRE : Marthake, luister nu eens. *(Hij zet zich ondertussen recht en knoopt zijn das.)* De Snelders heeft zich gevestigd in een gemeente met een bejaardentehuis. En wat is het gemeenschappelijk kenmerk van de bewoners van zo'n tehuis? Dat ze allemaal oud zijn! En wat doen oude mensen? Sterven! En wat gebeurt er als oude mensen sterven? Ze moeten begraven worden! En wie zorgt er voor de begrafenis? De begrafenisondernemer! En wat zijn wij? Begravenisondernemers!

MARTHA : *(Ze is wat overdonderd)* Ik versta dat allemaal wel. Maar vorige week zeiden ze op de TV nog dat er steeds meer en meer jonge mensen 't leven laten. Weet gij wel hoeveel accidenten dat er gebeuren in 't weekend?

DESIRE : In 't stad, Martha. We zitten hier op den buiten. 't Grootste accident dat er hier kan gebeuren is een boer die van zijn kar valt.

MARTHA : En Peter dan?

DESIRE : *(stilte)* Dat zijn geen accidenten, Marthake. Dat zijn rampen... allee, ik ben dan maar weg... *(Hij trekt zijn jas aan en begeeft zich naar midden)*

MARTHA : *(roept hem na)* Vergeet dan straks de vuilbak niet buiten te zetten!

(Black-out en Martha af.)

(We vertrekken vanuit 'black-out'. De lijkbaar wordt stilaan zichtbaar. Désiré legt de laatste hand aan de 'presentatie'. Hij brengt het bloemstuk aan en plaatst het wijwatervat. Op de achtergrond klinkt stemmingsmuziek, bv. Solveg's Song uit de Peer Gynt suite van Grieg.

Désiré plaatst zich naast het wijwatervat, klaar om de 'bezoekers' de wijwaterkwispel te overhandigen.

Peter, de aflijvige, komt rechts achter op en plaatst zich naast de kist. Désiré 'bevriest'.)

PETER : *(tot publiek)* Ik ben dood. Eindelijk. Negentig kilo eik, gezaaid in vruchtbare tijden, grootgebracht met expobrood en gerijpt in de weldaad der consumptie. Eindelijk gemaaid. Wie zaait, die maait. Ik herinner me nog levendig, bij wijze van spreken dan, de stoere zaaier op de achterflap van de schriftjes in de lagere school. Hèt stichtende voorbeeld voor ons, jonge volkje. Ik heb hem nooit gemogen, die zaaier. Het is me trouwens ook nooit duidelijk geweest wàt hij zaaide. Dat hij ooit zou maaien was zeker. Wie zaait, die maait. Zo stond het er. Duidelijker kan je't niet stellen. Hij heeft dus gemaaid. Zowel het gras onder als voor mijn voeten. Statistisch gezien had ik nog meer dan het dubbele tegoed. De uitzondering bevestigt ook nu weer de regel, en ik ben er niet kwaad om. Waarom zou ik? Als je dood bent, heb je geen gevoelens, geen emoties meer. Ik ben, gewoon. Je overschrijdt alle dimensies. Was ik nog in leven, ik had me volmaakt gelukkig gevoeld, denk ik. Maar ik denk niet, ik ben. Vroeger moest ik denken om te zijn. Nu ben ik, gewoon. Tijd is geen element meer. Ik ben, gewoon.

(Désiré 'ontdooit' als Mieke voor de kist verschijnt. Zij groet, en blijft ingetogen staan. Désiré 'bevriest' als Mieke begint te praten.)

PETER : *(tot publiek)* Mieke, mijn vrouw. Een schat van een mens. Eigenlijk vind ik het jammer voor haar dat ik dood ben. Voor mij is het beter, alhoewel. Ik had nog heel wat plannen voor ons beidjes. Ben ik altijd sterk in geweest.

MIEKE : Alles volgens schema, schat. Net zoals je gewild hebt.

PETER : Dank je.

MIEKE : En toch heb je me nog verrast. Verrast door het ogenblik waarop, denk ik.

PETER : Tja, zo midden in je favoriete soap... sorry hoor, het werd me echt te machtig. Ik deed het niet met opzet. Het was mijn eerste keer dat ik doodging. Wist ik veel dat het zo snel ging?

MIEKE : Het ogenblik was zo ongewoon voor jou... zo... ja, hoe moet ik het zeggen, zo onafgewerkt, zo plots...

PETER : O, daar heb je't over!

MIEKE : Ik weet wel dat we voorbereid waren en zo, maar... enfin ja, 't heeft me uiteindelijk nog verrast... Peter?

PETER : Ja?

MIEKE : Peter, ben jij hier nog ergens?

PETER : Tuurlijk schat. Waar zou ik anders zijn?

MIEKE : Peter, ik voel dat je er nog bent. Raar eigenlijk, je bent dood en toch voel ik je nog. Kan dat?

PETER : Dat kan zeker.

MIEKE : 'k Ben blij dat ik een hele tijd met je mee kon gaan, Peter. Alles samen gedeeld, en beleefd. Het waren de meest intense maanden van mijn leven. En toch... is er iets...

PETER : Weet ik, Mieke.

MIEKE : ... iets wat ik nooit...

PETER : Zeg het maar, Mieke. Ik weet het toch al.

MIEKE : Iets wat ik je nooit verteld heb... iets wat ik je nooit heb durven vertellen.

PETER : ... maar wat ik toch al weet. Voor een dode kan je niks verbergen. Die is, gewoon. Gedachten ontmoeten, gevoelens versmelten. Het ergste waanbeeld dat een levend mens zich kan vormen. Je intimiteit blootgeven, weten dat een ander weet wat je weet.

MIEKE : Ik weet dat je weet wat ik weet, Peter. Je hebt het nooit geweten, maar nu weet je't zeker. Ik kan het niet verbergen, en ik doe er ook geen moeite voor. Je voelt je waarschijnlijk rot ...

PETER : Zijn, Mieke, zijn. Doden zijn, zij voelen niet.

MIEKE : Geen moment. Ik heb er geen moment spijt van gehad, Peter. Klinkt raar, hè.

PETER : Je hoeft ook nergens spijt van te hebben. Had ik nog geleefd, ik had het voorzeker niet erg gevonden als je't mij verteld had. Sandra is lief.

MIEKE : Sandra is zo'n lieve vrouw. 't Is heel anders, Peter. Iets wat jij niet zou begrepen hebben. Het is iets tussen vrouwen dat zo, ja, je kan het moeilijk aan een man uitleggen. Nee, ik denk niet dat je het zou begrepen hebben.

PETER : Toch wel, Mieke, toch wel. Met Sandra is 't inderdaad heel anders, en niet alleen voor jou.

MIEKE : Misschien had jij ook wel zo'n geheimpje, alhoewel geheimpjè. Ik schaam me dood, Peter... Hoewel, dood ... nee!

PETER : Nee, dat doe je inderdaad niet. Je schaamt je wel, maar dood? Ik denk het niet. Geen schaamte is zo groot dat ze beloond mag worden met de dood. Beloond? Hoor mij toch eens aan! Ben ik nog maar een paar dagen dood of ik flirt er al mee als de eerste de beste snob op een nieuwe golfbaan.

MIEKE : Ik schaam me dood, maar ik heb er geen moment spijt van. Onbegrijpelijk eigenlijk. Maar toch heb ik altijd van je gehouden, Peter. Dat weet je toch, hè... We hadden een prima relatie. Dank je.

PETER : Mieke toch.

(Black-out. Peter en Mieke gaan zitten aan tafel links voor. Ze spelen schaak. Licht op links voor aan)

MIEKE : Jouw zet, Peter.... Peter?

PETER : Sorry Mieke.

MIEKE : Je bent er met je gedachten niet bij. Wat is er met je, Peter?

PETER : Ach,... niks...

MIEKE : Ik merk het al een paar dagen. Is er iets dat je dwars zit?

PETER : Och, nee, niets. Ik dacht zomaar over iets na. Zolang je kan denken is er leven.

MIEKE : Er is wel iets, Peter.

PETER : Maar nee, echt. Er is niets.

MIEKE : Zeg het. Heeft het iets met mij te maken?

PETER : Ik neem je toren.

MIEKE : Zie je me nog wel een beetje graag? Is het dat?

PETER : Je zal toch iets met dat paard moeten doen, schat.

MIEKE : Waarom, Peter? Je ontloopt me.

PETER : Ik ben hier toch. Ik ben hier elke dag.

MIEKE : Ja, da's waar, je bènt hier elke dag. Maar dat is dan ook alles.

PETER : Verdomme, Mieke, zeur niet zo.

MIEKE : Je leeft naast me!

PETER : Ach, naast je? Tuurlijk leef ik naast je. Ik kan moeilijk op je leven. Er zijn koppels genoeg die mekaar geen ruimte geven en zo in de knoei raken, en jij klaagt dat ik naast je leef.

MIEKE : Klagen, klagen. Het enige wat ik wil...

PETER : Je moest blij zijn! Of heb je liever dat ik je verstik met mijn alomtegenwoordigheid...

MIEKE : Hou je nog van me?

PETER : Hou jij nog wel van mij?

MIEKE : Natuurlijk.

PETER : Mieke, kijk me eens aan...

MIEKE : Wat is er, Peter?

PETER : Mieke, ik... ik ben bang...

MIEKE : Wat?... Peter?

PETER : Ik ben bang, Mieke ... Ik heb iets dat constant door mijn hoofd en mijn borst kronkelt, en nooit ophoudt... zo'n druk... zo'n gevoel van... eigenlijk weet ik niet goed welk gevoel, maar 't is in elk geval beklemmend.

MIEKE : Doet het pijn?

PETER : Nee, 't is... ja 't doet pijn.... Ik ben bang, en dat drukt maar... en dat drukt maar, en dat... Het is soms zo erg dat ik in een soort vacuüm denk en ben.

MIEKE : Peter? Ik begrijp niet...

PETER : Ik ga dood, Mieke.... Nee, zeg niets. Ik weet het zeker en ik ben bang. Bang voor wat ik achterlaten moet, bang voor het onbekende dat komen gaat. Ik ben soms zo bang dat ik er onverschillig van word, zoals nu. Leeg. En dan plots kan ik onwaarschijnlijk blij zijn, om niets. Tot ik weer die pijn voel. (*tast aan borstbeen en onderrug*)... dan word ik terug bang...

MIEKE: Je rookt en drinkt gewoon te veel, Peter. Stop ermee, beweeg wat meer. Je zal je vlug beter voelen.

PETER : Ach, Mieke, dat heb ik toch al geprobeerd, vorig jaar, weet je nog? Wat heeft het opgeleverd?

MIEKE : Je zag er toen toch heel wat beter en gelukkiger uit.

PETER : Ik wàs gelukkig ook, én tevreden.

MIEKE : En toch...

PETER : De pijn verdween niet, Mieke. Ik ben toen pas echt bang geworden. De moed zakte in mijn schoenen. Ik begon dood te gaan. Ik ben dood aan het gaan, Mieke.